

Categoriile estetice in opera literara

Categoriile estetice sunt notiuni de maxima generalitate ce caracterizeaza operele de arta, natura sau viata sociala.

Categoriile estetice sunt: frumosul, gratiosul, sublimul, uratul, tragicul, comicul, satiricul, ironicul, sarcasmul, grotescul, umoristicul, fantasticul, absurdul.

1 - FRUMOSUL, categorie estetica fundamentala care provoaca satisfactie, emotie, datorita armoniei, proportiei si echilibrului dintre continut si forma. Apare in toate domeniile vietii - frumos natural - si in toate operele literare, in arta - frumosul artistic. Exemple: Luceafarul de M. Eminescu. Gioconda de Leonardo da Vinci, Simfonia a IX-a de Beethoven etc.

2 - GRATIOSUL categorie estetica ce numeste un anumit tip de impresii estetice declansate de contemplarea unei opere de arta: delicatete, gingasie, finete, eleganta, armonie, sugestie de joc etc.

T. Vianu vede in gratie "documentul unui merit, pe care-l poarta sufletele atat de fericit intocmite incat, fara nici o silinta si in chip cu totul natural, toate faptele lor pastreaza o intiparire de noblete". Exemplu: Floare-aibastra, Atat de frageda. Povestea teiului etc. de M Eminescu.

3 - SUBLIMUL, categorie estetica ce sugereaza sentimente de ad miratie si veneratie in fata maretiei naturii sau fata de faptele exceptionale ale unor oameni. Sublimul implica pateticul, grandiosul, eroicul, solemnul; creeaza tensiuni sufletesti. Sublimul reprezinta "gradul superlativ al frumosului".

Exemple: Luceafarul de M.Eminescu; poemele lui Homer - Iliada si Odiseea; tragediile lui Sofocle - Antigona, Oedip rege, Electra, Oedip la Colonos, Ajax; tragediile lui Euripide - Hecuba, Medeea, Hippolit, Andromaca, Troienele etc; Vergilius - Eneida; Dante - Divina comedie; W. Shakespeare - Regele Lear.

4 - URATUL categorie estetica ce reflecta aspecte ale realitatii lipsite de armonie, respingatoare si care determina un sentiment de neplacere. Se afla in opozitie cu frumosul si in operele de arta comporta valente estetice

V. Hugo: "Ce urat este uratul cand are pretentia de a fi frumos".

Exemple: Flori de mucigai, Testament de T. Arghezi; Charles Baudelaire Florile raului; B. st. Depravarea - Zola; V. Hugo - Notre Dame de Paris; W. Shakespeare - Richard al III-lea.

5 - TRAGICUL categorie estetica ce se refera la sacrificiul unor eroi exceptionali sau la disparitia unor valori umane, in confruntari cu forte potrivnice, producand sentimente puternice de groaza sau de ura

T. Vianu: "Tragica este orice viziune a lumii care presupune o astfel de randuiala a lucrurilor, incat purtatorii valorilor pe care le socotim mai pretioase sunt sortiti suferintei si nimicirii".

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Dupa Aristotel - Poetica- emotia tragica consta in sentimentele de mila si de frica. "Mila este o suferinta provocata de vederea unui rau distrugator sau dureros, intamplat cuiva care nu-l merita si putand sa ne loveasca si pe noi sau pe cineva de-ai nostri, iar frica o tulburare provocata de gandul unui rau iminent, distrugator sau dureros."

Tragicul implica: conflicte puternice, infrangere sau moarte, admiratie, compasiune, groaza.

Exemple: Al. Philippide, Izgonirea lui Prometeu; Sofocle tragedii Antigona, Oedip rege; Euripide - Medeea; W. Shakespeare Hamlet, Romeo si Julieta, Regele Lear; P.Corneille - Ciclul: E. O'Neill Din jale s-a intrupat Electra etc.

6 - COMICUL categorie estetica ce implica conflict comic, situatii, personaje comice, provocand rasul

Titu Maiorescu. in studiul sau despre Comediile d-lui Caragiale (1885), releva esenta comicului scriitorului: "Lucrarea d-lui Caragiale este originala, comediile sale pun pe scena cateva tipuri din viata noastra sociala de astazi si le dezvoltă cu semnele lor caracteristice, cu deprinderile lor, cu expresiile lor, cu tot aparatul infatisarii lor in situatiile anume alese de autor

Stratul social pe care-l infatiseaza mai cu deosebire aceste comedii este luai de jos si ne arata aspectul unor simtaminte omenesti, de altminteri aceleasi la toata lumea, manifestate insa aici cu o nota specifica, adica sub formele unei spoieli de civilizatie occidentala, strecurata in mod precipitat pana in acel strat si transformata aici intr-o adevarata caricatura a culturii moderne."

Dupa modul in care se desfasoara actiunea si, mai ales, deznodamantul, comicul are mai multe variante: comicul buf (ras spontan provocat de bufon, arlechin, mascarici etc); comicul burlesc (imitarea unor personaje, fapte); comicul tragic sau tragicomic (impletirea co-micului cu tragicul); comicul umoristic (compasiune, simpatie, intelegere fata de unele defecte ale oamenilor); comicul sarcastic (neinduplecat, necrutator, incisiv fata de situatii, personaje); comicul grotesc (se evidentiaza uratul fizic si moral, se exagereaza trasaturile negative). Comicului ii sunt caracteristice: satiricul, ironia, sarcasmul, persiflarea, grotescul, umoristicul.

Comicul poate fi de caracter, de situatie, de limbaj, de moravuri, de intriga

Exemple: Aristofan - Pasarile; Moliere - Avarul; Fr Rabelais -Gargantua si Pantagruel; Cervantes - Don Quijote; V. Hugo - Notre Dame de Paris; W Shakespeare - Nevestele vesele din Windsor; N. V. Gogol Revizorul; V Alecsandri - Chirita in Iasi, Chirita in provincie; I. L. Caragiale - O scrisoare pierduta, O noapte furtunoasa, D-ale carnavalului, Conu Leonida fata cu reactiunea, Despre cometa; I Creanga - Povestea lui Harap Alb. Amintiri din copilarie.

7 - FANTASTICUL, categorie estetica ce se caracterizeaza prin miraculos, fantezie Realul se imbina cu supranaturalul Ca particularitati subliniem: schimbarea ritmului in succesiunea momentelor; personajele sunt plasmuite prin exagerare, tipicul capata o alta dimensiune.

Fabulosul reprezinta o categorie a fantasticului, care cultiva enor mul, inc.edibilul
Exemple: I Creanga Povestile; M. Eminescu - Sarmanul Dionis, Fat-Frumos din lacrima; V. Alecsandri - Legenda ciocarliei; Mircea Eliade - Domnisoara Christina.

8 - ABSURDUL, categorie estetica ce caracterizeaza dezacordul dintre om si mediul sau social. in Mitul lui Sisif, Ca mus subliniaza ca: "Sentimentul absurdului nu-i decat divortul acesta dintre om si viata sa, dintre actor si decorul sau; absurdul se naste din aceasta confruntare intre chemarea omului si tacerea irationala a lumii"

Exemple: Eugene Ionesco - Cantareata cheala, Scaunele, Victimele datoriei, Noul locatar, Ucigas fara simbrie. Regele moare, Rinocerii, Setea si foamea (drame); A Camus - Mitul lui Sisif (eseu), Strainul, Ciuma (romane), Neintelegerea, Starea de asediu, Cei drepti (drame); F. Kafka - Procesul, Castelul, Jurnal intim (roman); Sartre - Greata (roman), Mustele, Cu usile inchise, Diavolul si bunul Dumnezeu (drame).

Categoriile estetice mentionate mai sus faciliteaza accesul la textul literar, pentru o intelegere mai corecta a acestuia. In general in operele literare se pot identifica mai multe categorii estetice una din acestea putand sa fie relevanta.